

1. УВОД

Напори великих сила да спрече избијање Првог балканског рата вероватно датирају од друге половине 1911. године када је ситуација у Албанији и Македонији привукла пажњу. У јануару 1912. године руска влада скреће пажњу владама В.Британије односно Француске на опасности које би могле настати због такве ситуације. Три владе се удружују у заједничком захтеву Турској да угуши побуњеничке групе и да реформише владу. Почетком пролећа 1912. године било је познато да је дошло до приближавања Србије и Бугарске, као и да је у току приближавање између ове две земље и Грчке.

2. СИЛЕ ОБАВЕШТЕНЕ О СТВАРАЊУ БАЛКАНСКОГ САВЕЗА

У мају 1912. године Данев, специјални амбасадор Бугарске, обавештава Сазонова, руског министра иностраних послова, о закључењу Балканског савеза и такође скреће пажњу на тешку ситуацију у Македонији која би могла захтевати енергичну акцију балканских савезница против Турске. Сазонов саветује умереност и обазривост.

3. ПРЕДЛОГ АУСТРИЈЕ ОД 14. АВГУСТА 1912. ГОДИНЕ

Аустрија је била веома забринута и 14. августа гроф Берхтолд, министар иностраних послова, упућује ноту силама залажући се за (1) "постепену децентрализацију" власти у Македонији, (2) одржавање статуса quo на Балкану, (3) јачање Турске. Све силе поздрављају овај корак, мада траже да се дефинише израз "постепена децентрализација". Берхтолд након тога лично одлази у посету Румунији како би је подстакао да предузме кораке у циљу утицања на уздржаност балканских савезница. Русија се и даље залаже за умерен став.

4. ТУРСКИ ВОЈНИ МАНЕВРИ

Крајем септембра Турска одлучује да одржи војне маневре у Једрену. Силе Тројног савеза сматрају да ће то провоцирати балканске савезнице да и оне изврше мобилизацију, и упућују ноту Турској у којој протестују због маневара. Турска, у одговору (27. септембра), одбија да одустане од свог плана, али обећава да ће ограничити број људства које ће учествовати у маневрима.

5. ФРАНЦУСКИ ПРЕДЛОГ ОД 4. ОКТОБРА 1912. ГОДИНЕ

На дан 30. септембра балканске државе врше мобилизацију а 1. октобра то чини и Турска. Сазонов, који се налазио у посети В. Британији, стиже 2.октобра у Париз. Сазонов и Поенкаре одмах почињу да стварају план да отклоне опасност од рата. Дана 4. октобра Француска отпочиње преговоре с разним европским земљама у циљу (1) заједничке акције свих сила или (2) заједничке акције Аустрије и Русије у име Европе. Након извесног одуговлачења, В. Британија прихвата предлог у смислу да Русија и Аустрија делују заједнички, у име Европе, у главним градовима балканских земаља и да све силе делују заједнички у Цариграду. Аустрија овај план прихвата 6. октобра под условом: (1) да се очува интегритет и суверенитет Отоманске Империје (статус quo на Балкану); (2) да се у

овој новој акцији следе опште смернице изнете у ноти грофа Берхтолда од 14. августа; (3) да се споразум између сила не саопштава Турској. Француска прихвата ове измене а остале силе се окупљају око француског предлога.

6. АУСТРО-РУСКА НОТА ОД 8. ОКТОБРА 1912. ГОДИНЕ

Дана 8. октобра 1912. године заједничка аустро-руска нота уручена је у главним градовина балканских земаља. У ноти се констатује да: (1) силе неће дозволити кршење мира; (2) да ће се саме позабавити питањем реформи у Македонији; (3) уколико би избио рат, силе неће дозволити никакве промене статус quo-а на Балкану; (4) предузеће заједничку акцију у Цариграду. Неколико сати пре уручења ноте у Цетињу, Црна Гора објављује рат Турској. Остале чланице савеза упућују своје одговоре 13. октобра захваљујући силама на предузетој акцији, али изјављују да предност дају непосредним контактима с Турском.

7. НОТА ВЕЛИКИХ СИЛА ТУРСКОЈ ОД 10. ОКТОБРА 1912. ГОДИНЕ

На дан 10. октобра у Цариграду је предата заједничка нота сила. У ноти се захтевају реформе у Македонији у складу са законом из 1880. године. Турска је одговорила 14. октобра обећавајући реформе. Али рат избија пре него што је било могуће предузети даљу акцију.

Извор: Андерсон, Франк Малоу анд Амос Схартле Херсхеу, Хандбоок фор тхе Дипломатиц Хистору оф Еуропе, Асиа, анд Африца 1870-1914 (Приручник за дипломатску историју Европе, Азије и Африке 1870-1914). Приредио Национал Боард фор Хисторицал Сервице. Говернмент Принтинг Оффице, Вашингтон, 1918.